

Gustaf Hallqvist
Utredare
044-309 31 65
gustaf.hallqvist@skane.se

YTTRANDE

Datum 2017-08-31
Dnr 1702075

1 (2)

Remiss. Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Region Skåne har beretts möjligheter att lämna synpunkter på betänkandet *Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)*. Av den anledningen vill Region Skåne framföra följande.

I betänkandet läggs olika förslag på hur kvalitetssäkring och kvalitetsuppföljning i ganska vid bemärkelse ska kunna utvecklas och förbättras. Förslagen tar sikte på olika samhällsnivåer och olika aktörer. Region Skåne har inget att erinra mot dessa förslag, som på kort sikt mera indirekt berör sjukvårdshuvudmännen. Det för sjukvårdshuvudmännen viktigaste förslaget är det undantag från tystnadsplikten som föreslås för att personuppgifter ska kunna lämnas till den offentliga huvudmannen för bland annat uppföljning och utvärdering. Detta är ett bra förslag. De flesta andra förslag riktar sig mot statliga myndigheter, och handlar om att på olika sätt utveckla och skapa system och regelverk för att lättare kunna mäta kvaliteten i olika välfärdstjänster.

Region Skåne framförde redan i samband med det förra betänkandet från Välfärdsutredningen, *Ordning och reda i välfärden*, vikten av att arbeta med aktiv kvalitetsutveckling och med att följa utfallsmått som mäter kvalitet och det värde som till exempel vården skapar för patienterna. Detta gäller alldeles oavsett om vården bedrivs i egen regi eller i privat regi.

Att öka kvaliteten inom svensk hälso- och sjukvård handlar dock om mycket mera än att hitta de rätta måtten eller om att utveckla olika tekniska modeller för uppgifthantering, registrering med mera. Utredningen pekar själv på de förslag som framkommit i betänkandet *Effektiv vård*. I detta beskrivs hur hälso- och sjukvården måste hitta helt nya organisationsformer och nya arbetssätt om resurserna i framtiden ska räcka till, och för att kvaliteten i vården fortsatt ska vara hög. Förslagen i *Effektiv vård* har fått ett

mycket brett stöd, och regeringen har nu påbörjat ett långsiktigt genomförandearbete. En särskild utredare har i uppdrag att utifrån en fördjupad analys av de olika förslagen stödda landstingen, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården. Uppdraget är långsiktigt, och syftar till en färdplan för tiden fram till år 2027.

Region Skåne menar att detta arbete, med stöd av den typen av förslag som denna utredning nu har lagt, är det som är mest angeläget för att värna en jämlik hälso- och sjukvård som också klarar de allt större behoven i en befolkning som blir allt äldre och kräver allt mera vård.

Henrik Fritzon
Ordförande

Alf Jönsson
Regiondirektör

§ 181 Remiss. Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Diarienummer 1702075

Regionstyrelsens beslut

1. Region Skåne avger yttrande till Finansdepartementet enligt föreliggande förslag.

Reservationer

Samtliga närvarande ledamöter för moderaterna, Gilbert Tribo (L) och Birte Sandberg (C) reserverar sig med hänvisning till eget yrkande.

Samtliga närvarande ledamöter för sverigedemokraterna reserverar sig med hänvisning till eget yrkande.

Protokollsanteckningar

Anders Åkesson (MP) gör bifogad anteckning till protokollet.

Sara Svensson (V) gör bifogad anteckning till protokollet.

Sammanfattning

Region Skåne har fått möjligheter att lämna synpunkter på betänkandet Kvalitet i välfärden - bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38).

Ärendet har beretts av regionstyrelsens arbetsutskott.

Yrkanden

Ordföranden Henrik Fritzson (S) yrkar att styrelsen beslutar enligt beslutet ovan.

Carl Johan Sonesson (M) yrkar, med instämmande av Gilbert Tribo (L) och Birte Sandberg (C), att styrelsen beslutar avge yttrande till Finansdepartementet enligt bifogat förslag.

Patrik Jönsson (SD) yrkar att styrelsen beslutar avge yttrande till Finansdepartementet enligt bifogat förslag.

Ordföranden ställer proposition på yrkandena och finner att styrelsen har bifallit hans yrkande.

I ärendet finns följande dokument

1. Förslag till yttrande
2. Remiss 2017-05-19 från Finansdepartementet

Vid protokollet
Cecilia Eklund

Rätt utdraget intygar

Lena Nordqvist

Sänt till:
Finansdepartementet

Protokollsanteckning vid regionstyrelsens sammanträde den 31 augusti 2017; Ärende 26. Remiss. Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Miljöpartiet ställer sig bakom stora delar av regionstyrelsens förslag till yttrande, men svaret tar inte upp en del frågor som utredningen behandlar. Miljöpartiet delar synen om att skattepengar ska gå till just den verksamhet de är avsedda för och att överskott som huvudregel ska återinvesteras i verksamheten. Men utredningens förslag om vinsttak riskerar att slå mot idéburna organisationer och små företag inom välfärden

Utredningen ser visserligen behovet av att idéburna organisationer som drivs utan vinstintresse kan undantas från vissa regelverk och vill därför analysera förutsättningarna för detta i en särskild utredning. Detta är något som Miljöpartiet ser positivt på. Som vi ser det är det fortfarande osäkert hur utredningens förslag till vinsttak påverkar investeringsviljan och kvalitetsarbetet för små företag och idéburna organisationer med litet eget kapital. Detta riskerar i sin tur att få konsekvenser för brukare och patienter inom sjukvården och vårdsektorn som använder tjänster från små företag och organisationer som är personaltäta.

Miljöpartiet ser positivt på betänkandets bedömning att det bör ”skapas ett rättssäkert system för att identifiera idéburna aktörer” och att en sådan definition ligger till grund för särskilda regler i syfte att underlätta för dem att bedriva sin verksamhet.

De negativa effekterna av utredningens vinsttak skulle kunna mildras om man undantar kooperativ och andra företagsformer utan vinstsyfte, och om man undantar småföretag upp till en viss storlek.

Utredningens förslag om vinsttak och dess konsekvenser är inte tillräckligt utrett eftersom det riktas mot vinst i en betydelse som inte är relevant utifrån den kritik som finns mot vinstintressen i välfärdssektorn.

För Miljöpartiet de Gröna

Anders Åkesson (MP)
Gruppledare

Vänsterpartiet
Region Skåne

Protokollsanteckning

Regionstyrelsens sammanträde 2017-08-31

Ärende 26. Remiss. Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Utredningen som regionen nu ger sitt remissvar på är en bra utredning med konkreta förslag på förändringar som alla går i riktning mot ökad kvalitet för alla invånare som använder välfärden i Sverige. Socialdemokraterna och Miljöpartiets ursprungliga förslag lyfter fram några styrkor. T ex att insynen i den privat utförda vården måste öka för att kvaliteten ska kunna garanteras.

För oss i Vänsterpartiet är det också viktigt att betona en av utredningens egna slutsatser – dvs. det går inte att genom kvalitetskrav kringgå de fundamentala problem som möjligheten till vinst ger i välfärden och i sjukvården. Att ekonomisk vinst överhuvudtaget är möjligt medför att styrningen av välfärden påverkas både i relation till den byråkrati som måste finnas för att kontrollera och utöva insyn gentemot de privata utförarna, men också i relation till de förändringar som offentlig sektor i sig har måst genomgå. Förändringen mot allt mer företagsanpassade styrningsmodeller har nått vägs ände. Utredningen pekar själv på att kvalitetskrav inte kan ersätta vinsttak. Vi är fullständigt eniga med denna slutsats. Problemen med styrningen av den offentliga sektorn lyfter även Per Molander fram i en ESO-rapport ”Dags för omprövning” från 2017.

Den grundläggande ingången är att kvalitetskrav är oerhört svåra att styra genom och kontrollera med i en så komplex verksamhet som t ex sjukvård är. Kvalitet i mellanmänniska verksamheter är ofta *hur* något görs. Det är svårigen mätbart.

Konsekvensen av allt för långtgående kvalitetskrav är fortsatt ökad byråkrati och ökande detaljstyrning vilket är en återvändsgränd för framtidens välfärd. Utredningen anser att det inte är möjligt att ersätta en vinstbegränsning med utökade kvalitetskrav. Sådana krav riskerar att bli allt för detaljerade och skulle medföra en stor administrativ börda på professionen. En vinstbegränsning kan skapa förutsättningar för en styrning som baseras på tillit i stället för kontroll.

Vinsttak i alla konkurrensutsatta delar av välfärden är fortsatt den enskilt viktigaste åtgärden som måste till.

För Vänsterpartiet

Sara Svensson

Yrkande

26. Remiss. Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)

Dnr 1702075

Allians för Skåne yrkar

- att följande text ska avges som yttrande till Finansdepartementet.

"Region Skåne har beretts möjligheter att lämna synpunkter på betänkandet *Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)*.

Utredningen gör ett ambitiöst försök att redovisa vilka möjligheter till uppföljning av verksamhet i välfärden som finns och hur kvalitetskrav kan formuleras vid upphandlingar. Slutsatsen blir att det är svårt att definiera och mäta kvalitet i välfärden, att det är svårt att formulera tydliga kvalitetskrav i avtal och upphandlingar, och att delbetänkandets slutsatser om vinsttak och regleringar därmed står fast.

Region Skåne instämmer i att det kan vara svårt att mäta kvalitet, men vill inte gå så långt som att slå fast att detta med automatik innebär att ett vinsttak är lösningen. Att företag har tillåtits verka i välfärdssektorn har tagit valfriheten till alla. Till exempel har tillgängligheten till vård ökat med kortade väntetider, och dålig verksamhet eller dåliga arbetsgivare kan numera väljas bort. I företag är samtidigt vinsten en förutsättning för tryggheten. Säkerställandet av att företaget inte stagnerar utan med vinsten som både buffert och investeringskapital kan säkra utveckling och stabilitet. Vetskapen om att vinsten är ett kvitto på en kvalitativt bra och långsiktigt hållbar verksamhet, som kan bygga en långvarig relation med både personal och patienter.

Det bör också påpekas att välfärdsbolag inte kan ta ut vinster som kan uppfattas vara "för stora" om landstinget eller kommunen har välavpassade ersättningssystem kopplade till kvalitetskrav. Detta är bara aktuellt när den offentliga finansiären har allt för generösa ersättningssystem. Frågan ägs därmed redan av beställaren/finansiären och någon lagstiftning för att se till så att skattemedel används till det de är avsedda för behövs inte.

Sedan måste det konstateras att utredningen har tolkat sina direktiv som att uppdraget främst gäller hur bättre kvalitetskrav kan utformas när kommuner och landsting lämnar över verksamhet som de är huvudmän för till privata aktörer, samt hur staten kan bidra till kvalitetsutveckling inom ramen för de statliga tillsynsmyndigheternas uppdrag. Det är synd att utredningen har gjort denna avgränsning. De flesta av de bedömningar och förslag som utredningen lämnat avseende kvalitetsutveckling, kravställande och uppföljning av sådan verksamhet är nämligen relevanta även för den verksamhet som landsting och regioner ansvarar för driften av.

I detta yttrande ger Region Skåne fortsatt synpunkter på de förslag som tillkommit sedan delbetänkandet.

Kapitel 4 - Kvalitet mäts i förhållande till målen

Kapitlet sammanfattar aktuell lagstiftning kring hälso- och sjukvårdens mål, samt hur kvalitet kan mätas med olika indikatorer. Det är på alla sätt sakligt och korrekt. Ändå ger det en felaktig bild, då beskrivningen har begränsats till vad som görs utifrån ett nationellt/statligt perspektiv. Regionerna och landstingen har ju också inflytande över hur vården styrs.

Kapitel 9 - Övergripande utgångspunkter

Det finns formuleringar i avsnittet om jämlik vård som det inte finns evidens för, såsom risken att valfrihetsreformer medför ytterligare en risk för att jämlikheten i systemet urholkas, och att patientlagen skulle ha haft negativa effekter ur ett jämlikhetsperspektiv. Totalt sett behövs mer forskning och uppföljning om effekterna. Flera snedstyrningseffekter kan även hanteras genom att bättre kombinera de styrmedel som sjukvårdshuvudmännen förfogar över.

Region Skåne delar synen på trygg kompetensförsörjning som avgörande för vården, liksom behovet av att utveckla en mer tillitsfull styrning med fokus på att stärka professionernas roll. Det är dock viktigt att betona att det även här saknas evidens för att det kommer att leda till en ökad kvalitet och kostnadseffektivitet i hälso- och sjukvården.

Debatten om för- och nackdelar med olika styrformer är långt ifrån avslutad och det är i sammanhanget viktigt att betona att den vetenskapliga artikel som utredningen refererar till i avsnitt 9.4.2. (Wynia, M. K. 2009. *The Risks of Rewards in Health Care: How Pay-for-performance Could Threaten, or Bolster, Medical Professionalism*, i *The Journal of General Internal Medicine*, vol. 24) inte är en vetenskaplig studie utan bara ett debattinlägg. Det finns en mängd litteratur som visar både på positiva- och negativa effekter, såväl av ökad professionell styrning som av den indikatorbaserade styrning som tillämpas i uppföljning i olika vårdavtal i dag. Det finns även alternativa styrmöjligheter med ökad transparens genom öppna jämförelser, och bredare vårdavtal som stimulerar till kvalitetsarbete i dialog.

I avsnittet 9.5. diskuteras det om det finns en ökad risk kopplad till privatisering. Region Skåne konstaterar att det förvisso finns vissa grundläggande skillnader avseende regelverk och styrning, men anser att en alltför onyanserad bild målas upp. Det finns ingen evidens för att kvaliteten generellt skulle försämrans av konkurrensutsättning. Det finns inte heller alltid en tydlig skiljelinje mellan privat och offentligt avseende möjlighet att styra och följa upp. Förutsättningarna för privata vårdproducenter som ingår i stora koncerner skiljer sig radikalt jämfört med små egenägda vårdgivare. På samma sätt är det stor skillnad mellan vilka förutsättningar som finns i offentligt driven vård utifrån om vården organiseras i stora vårdbolag eller som fristående enheter eller hur tydlig beställar-utförarrollen är.

Kapitel 10.6 - Bättre möjligheter att följa idéburna aktörer

I utredningen finns formuleringar kring vikten av idéburna aktörer utan vinstintressen, och att dessa fyller en viktig roll i välfärden. Den uppfattningen delar Region Skåne, men konstaterar att det är formuleringar som inte rimmar väl med en vinstbegränsning. Även de verksamheter som finns inom idéburen sektor och vill återinvestera i sin verksamhet har med ett vinsttak små möjligheter till utveckling och tillväxt. En aktör som vill expandera sin verksamhet kan inte använda samlad vinst över en längre period, utan hänvisas till återinvestering under innevarande år. Det innebär en omfattande begränsning som drabbar även aktörer som inte ser vinst som sitt främsta intresse. Ambitionen att lyfta fram idéburna aktörers roll som en positiv kraft i välfärden stämmer därför inte överens med förslaget om vinstbegränsning.

Rekommendationer

De brister som har konstaterats ovan måste utredas närmare om regeringen väljer att gå vidare med utredningens förslag. Alternativt utreder man en annan modell.

Styrning av offentligt finansierad verksamhet i välfärdsföretag sker bäst på samma sätt som för verksamhet som det offentliga driver själv: med tydliga kvalitetskrav, leverenskrav, öppna jämförelser och självständig granskning från utomstående.

Bättre än den föreslagna vinstbegränsningsmodellen vore därför att införa en reglering om att den verksamhet som inte klarar av att leverera önskvärd kvalitet inte längre ska anförtros att utföra offentligt finansierade tjänster. Men inte ens en sådan reglering är egentligen nödvändig då

beställaren/finansiären av välfärdstjänster redan i dag äger frågan om att utforma sina ersättningssystem.”

För Allians för Skåne, den 31 augusti 2017

Carl Johan Sonesson (M)
Gilbert Tribo (L)
Birte Sandberg (C)
Birgitta Södertun (KD)

Ändringsyrkande gällande ”Remiss. Kvalitet i välfärden (SOU2017:38)”, Regionstyrelsen 2017-08-31

Sverigedemokraterna yrkar att följande svar avges i ärendet:

Remiss. Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Region Skåne har beretts möjligheter att lämna synpunkter på betänkandet *Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)*. Av den anledningen vill Region Skåne framföra följande.

I betänkandet läggs olika förslag på hur kvalitetssäkring och kvalitets-uppföljning i ganska vid bemärkelse ska kunna utvecklas och förbättras. Förslagen tar sikte på olika samhällsnivåer och olika aktörer. Region Skåne har inget att erinra mot dessa förslag, som på kort sikt mera indirekt berör sjukvårdshuvudmännen. Det för sjukvårdshuvudmännen viktigaste förslaget är det undantag från tystnadsplikten som föreslås för att personuppgifter ska kunna lämnas till den offentliga huvudmannen för bland annat uppföljning och utvärdering. Detta är ett bra förslag. De flesta andra förslag riktar sig mot statliga myndigheter, och handlar om att på olika sätt utveckla och skapa system och regelverk för att lättare kunna mäta kvaliteten i olika välfärdstjänster.

Region Skåne framförde redan i samband med det förra betänkandet från Välfärdsutredningen, *Ordning och reda i välfärden*, vikten av att arbeta med aktiv kvalitetsutveckling och med att följa utfallsmått som mäter kvalitet och det värde som till exempel vården skapar för patienterna. Detta gäller alldeles oavsett om vården bedrivs i egen regi eller i privat regi.

Att öka kvaliteten inom svensk hälso- och sjukvård handlar dock om mycket mera än att hitta de rätta måtten eller om att utveckla olika tekniska modeller för uppgifthantering, registrering med mera. Utredningen pekar själv på de förslag som framkommit i betänkandet *Effektiv vård*. I detta beskrivs hur hälso- och sjukvården måste hitta helt nya organisationsformer och nya arbetssätt om resurserna i framtiden ska räcka till, och för att kvaliteten i vården fortsatt ska vara hög.

Region Skåne vill dock betona att ett förslag om ett eventuellt vinsttak nog måste beredas. Det måste vara möjligt för privata välfärdsutövare att göra en vinst, och i synnerhet att fondera vinst till framtida investeringar utan att detta straffbeskattas. Större vikt bör läggas vid att vinst ifrån privata vårdgivare etc. återinvesteras i verksamheten, och speciellt att ett vinstuttag skall ske i Sverige och inte i utlandet, dit pengar från vinst kan föras över till s.k. skatteparadis. Ett orimligt vinstuttag, eller vinstpengar som förs över till utlandet gynnar inte vården och saknar folklig legitimitet. Region Skåne ifrågasätter också särregler för idéburen sektor.

Förslagen i *Effektiv vård* har fått ett Datum 2017-08-31 2 (2) Region Skåne mycket brett stöd, och regeringen har nu påbörjat ett långsiktigt genomförandearbete. En särskild utredare har i uppdrag att utifrån en fördjupad analys av de olika förslagen stödja landstingen, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården. Uppdraget är långsiktigt, och syftar till en färdplan för tiden fram till år 2027.

Region Skåne menar att detta arbete, med stöd av den typen av förslag som denna utredning nu har lagt, är det som är mest angeläget för att värna en jämlik hälso- och sjukvård som också klarar de allt större behoven i en befolkning som blir allt äldre och kräver allt mera vård.

För Sverigedemokraterna Region Skåne

Patrik Jönsson (SD)

Åsa Erlandsson (SD)